

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 218/04-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. septembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha v konaní o sťažnosti AGRORACIO Senica, a. s., so sídlom Senica - Čáčov, zastúpenej advokátom JUDr. T. Š., K., ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 554/94, za účasti Krajského súdu v Bratislave, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo AGRORACIO Senica, a. s., na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 554/94 p o r u š e n é b o l o .

2. Krajskému súdu v Bratislave p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 554/94 konal bez zbytočných prietáhov.

3. AGRORACIO Senica, a. s., priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 60 000 Sk (slovom šesťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré jej je Krajský súd v Bratislave p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Krajský súd v Bratislave je p o v i n n ý uhradiť AGRORACIO Senica, a. s., trovy konania v sume 11 748 Sk (slovom jedenásť tisíc sedemsto štyridsať osem slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. Tibora Šafárika, Košice, Štúrova 20, do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 218/04 zo 7. júla 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť AGRORACIO Senica, a. s., so sídlom Senica - Čáčov (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 554/94.

Zo sťažnosti vyplýva, že právna predchodkyňa sťažovateľky (AGRORACIO Senica, spol. s r. o.) doručila 17. októbra 1994 krajskému súdu žalobu o zaplatenie sumy 2 302 863 Sk s prísl. z titulu náhrady škody a ušlého zisku proti CHEMPIK, a. s. (ďalej len „žalovaná“).

Sťažovateľka uviedla, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo vydané rozhodnutie vo veci samej.

V sťažnosti sa sťažovateľka domáhala, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom krajského súdu bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 000 Sk a úhradu trov konania. Sťažovateľka taktiež žiadala prikázať krajskému súdu, aby v označenom konaní konal.

Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3630/04 doručeným ústavnému súdu 20. augusta 2004, ku ktorému pripojil aj vyjadrenie zákonnej sudkyne. Vo vyjadrení okrem iného uviedol túto chronológiu priebehu konania a úkonov krajského súdu:

„Dňa 17. októbra 1994 došla krajskému súdu žaloba žalobkyne AGRORACIO Senica, spol. s r. o. (ďalej len „žalobkyňa“) proti žalovanej CHEMPIK, a. s. (ďalej len „žalovaná“) o zaplatenie istiny vo výške 2 302 312,- Sk s príslušenstvom. Dňa 27. októbra 1994 súd vyzval žalobkyňu, aby uhradila súdny poplatok a aby preukázala splnenie povinnosti doručenia žaloby žalovanej. Dňa 11. novembra 1994 žalobkyňa uhradila súdny poplatok. Dňa 14. novembra 1994 došla súdu kópia dokladu o odoslaní rovnopisu žaloby žalovanej žalobkyňou. Dňa 30. novembra 1994 došlo súdu vyjadrenie žalovanej k žalobe. Dňa 6. mája 1997 súd nariadil termín pojednávania a predvolal účastníkov konania na pojednávanie. Dňa 30. mája 1997 došlo ďalšie vyjadrenie žalovanej k žalobe. Dňa 3. júna 1997 bolo vykonané pojednávanie (odročené na určitý termín, pretože o to požiadal právny zástupca žalobkyne z dôvodu, že nemal dostatok času na oboznámenie sa s vyjadrením žalovanej k žalobe, ktoré mu bolo doručené krátkou cestou na pojednávaní. Právny zástupca žalobkyne zároveň uviedol, že sa pokúsi o uzavretie zmluvy so žalovanou). Dňa 25. júna 1997 súd vykonal pojednávanie (odročené na určitý termín, pretože o to požiadal právny zástupca žalovanej a súčasne požiadal o poskytnutie primeranej lehoty na mimosúdne vyriešenie sporu. Súd mu vyhovel so súhlasom právneho zástupcu žalobkyne). Dňa 14. júla 1997 došla žiadosť žalovanej o preloženie termínu pojednávania z dôvodu kolízie termínov. Dňa 15. júla 1997 došlo aj ospravedlnenie právneho zástupcu žalobkyne z neúčasti na tom istom pojednávaní z dôvodu dovolenky právneho zástupcu. Dňa 16. júla 1997 súd vykonal pojednávanie (odročené na neurčito z dôvodu ospravedlnenej

neúčasti účastníkov konania). Dňa 6. augusta 1997 súd nariadil ďalší termín pojednávania a predvolal účastníkov konania na pojednávanie. Dňa 23. septembra 1997 súd vykonal pojednávanie (odročené na určitý termín, s tým, že súd uložil žalobkyňi povinnosť, aby predložila do 10 dní súdu doklad o spustení kompaktora a granulátora do prevádzky, ako aj doklad o ich dodaní a žalovanej uložil povinnosť, aby do 29. 9. 1997 zistila meno a adresu projektanta a v prípade, že to bude možné, aby zabezpečila aj jeho účasť na pojednávaní). Dňa 21. októbra 1997 súd vykonal pojednávanie (odročené na neurčito). Dňa 10. novembra 1997 súd nariadil ďalší termín pojednávania a predvolal účastníkov konania na pojednávanie. Dňa 2. decembra 1997 bolo vykonané pojednávanie (odročené na neurčito, z dôvodu ustanovenia súdneho znalca, súd súčasne uložil povinnosť účastníkom, aby do 5 dní doručili súdu otázky pre súdneho znalca). Dňa 21. januára 1998 súdu došlo oznámenie právneho zástupcu žalovanej s uvedením adresy ústavu, ktorý vykonáva znaleckú činnosť. Dňa 13. februára 1998 súd vydal uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania, ktorým ustanovil súdneho znalca - Ústav súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline, aby vypracoval znalecký posudok a o povinnosti účastníkov konania zaplatiť preddavok na trovy dôkazov. Dňa 19. marca 1998 žalobkyňa zaplatila pomernú časť predbežných trov dokazovania. Dňa 24. apríla 1998 žalovaná zaplatila pomernú časť predbežných trov dokazovania. Dňa 6. mája 1998 došlo súdu stanovisko súdneho znalca, v ktorom uviedol, že vypracovanie znaleckého posudku si pravdepodobne bude vyžadovať vykonanie znaleckého pokusu a pribratie konzultantov. Z týchto dôvodov požiadal o zvýšenie zálohy na trovy znaleckého dokazovania vo výške 30 000,- Sk a o doručenie spisu. Dňa 25. júna 1998 súd zaslal oznámenie súdnemu znalcovi, že uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania nadobudlo právoplatnosť, a že v prípade vyúčtovania znalečného bude čiastka prevyšujúca preddavok na znalečné uhradená zo štátnych finančných prostriedkov. Dňa 11. decembra 1998 došiel súdu vypracovaný znalecký posudok. Dňa 7. januára 1999 súd zaslal kópiu znaleckého posudku účastníkom konania, na vyjadrenie. Dňa 22. januára 1999 došlo súdu vyjadrenie žalobkyne k znaleckému posudku. Dňa 1. februára 1999 došlo súdu vyúčtovanie znalečného od súdneho znalca. Dňa 9. marca 1999 došlo súdu vyjadrenie žalovanej k znaleckému posudku, v ktorom okrem iného položila súdnemu znalcovi doplňujúce otázky. Dňa 16. marca 1999 súd požiadal súdneho znalca, aby doplnil znalecký posudok o odpovede

na otázky, položené žalovanou. Dňa 27. apríla 1999 došlo súdu doručenie doplňujúcej odpovede súdneho znalca na otázky žalovanej. Dňa 29. apríla 1999 súd doručil kópiu odpovede súdneho znalca žalovanej, súčasne ju požiadal, aby uhradila znalečné v súvislosti s odpoveďou na jej otázky. Dňa 4. júna 1999 došli súdu kópie dokladu o úhrade znalečného žalovanou. Dňa 24. júna 1999 súd vydal uznesenie o priznaní znalečného súdnemu znalcovi. Dňa 2. júla 1999 došla súdu urgencia súdneho znalca ohľadom priznania znalečného. Dňa 15. júla 1999 došlo súdu vyjadrenie žalovanej k doplnenému znaleckému posudku. Dňa 26. novembra 1999 došla súdu ďalšia urgencia súdneho znalca ohľadom priznania znalečného. Dňa 6. decembra 1999 sa súd písomne ospravedlnil súdnemu znalcovi, že nezaplatenie znalečného bolo spôsobené nedostatkom finančných prostriedkov v učtárni Krajského súdu v Bratislave. Dňa 28. mája 2001 súd nariadil ďalší termín pojednávania a predvolal účastníkov konania na pojednávanie. Dňa 6. júna 2001 došla súdu žiadosť žalovanej o preloženie termínu pojednávania z dôvodu kolízie termínov. Dňa 14. júna 2001 súd vykonal pojednávanie (odročené na určitý termín z dôvodu ospravedlnenej neúčasti žalovanej). Dňa 14. júna 2001 žalobkyňa doložila do spisu vyjadrenie k vykonanému dokazovaniu a doplnila žalobný návrh. Dňa 4. júla 2001 došla súdu žiadosť žalovanej o preloženie termínu pojednávania z dôvodu kolízie termínov. Dňa 17. júla 2001 súd vykonal pojednávanie (odročené na určitý termín z dôvodu ospravedlnenej neúčasti žalovanej). Dňa 31. júla 2001 súd požiadal súdneho znalca, aby sa vyjadril k pripomienkam žalovanej k znaleckému posudku. Dňa 23. augusta 2001 došlo súdu ďalšie vyjadrenie žalovanej k znaleckému posudku. Dňa 27. augusta 2001 došla súdu zmena žalobného návrhu. Dňa 28. augusta 2001 súd vykonal dosiaľ posledné pojednávanie (odročené na neurčito, súd uložil žalobkyni, aby v lehote 30 dní zaplatila doplatok k súdному poplatku, a aby v tej istej lehote účastníci konania zložili aj preddavok na trovy znaleckého dokazovania znalcom z odboru ekonómie. Súčasne súd vyzval účastníkov, aby otázky k znaleckému posudku doručili v lehote 30 dní). Dňa 19. septembra 2001 došli súdu otázky žalobkyne pre súdneho znalca. Dňa 26. septembra 2001 uhradili účastníci konania preddavok na trovy znaleckého dokazovania znalcom z odboru ekonómie. Dňa 4. februára 2002 došli súdu otázky žalovanej pre súdneho znalca. Dňa 18. apríla 2002 došiel súdu návrh žalobkyne na vydanie predbežného opatrenia. Dňa 24. apríla 2002 súd vyzval žalobkyňu, aby uhradila súdny poplatok za podanie návrhu na vydanie predbežného

opatrenia a aby preukázala tvrdenia, uvedené v návrhu na vydanie predbežného opatrenia. Dňa 15. mája 2002 žalobkyňa uhradila súdny poplatok za podanie návrhu na vydanie predbežného opatrenia. Dňa 16. mája 2002 sa žalobkyňa vyjadrila k preukázaniu tvrdení, ktoré sú predmetom návrhu na vydanie predbežného opatrenia. Dňa 17. mája 2002 súd vydal uznesenie o zamietnutí návrhu na nariadenie predbežného opatrenia. Dňa 3. júna 2002 došlo súdu odvolanie žalobkyne proti uzneseniu zo dňa 17. mája 2002. Dňa 2. júla 2002 súd vyzval žalovanú, aby sa vyjadrila k odvolaniu. Dňa 25. júla 2002 bolo odvolanie predložené odvolaciemu súdu. Dňa 20. septembra 2002 odvolací súd vydal uznesenie, ktorým potvrdil rozhodnutie tunajšieho súdu zo dňa 17. mája 2002. Dňa 15. októbra 2002 súd doručil kópiu rozhodnutia odvolacieho súdu účastníkom konania. Dňa 4. februára 2003 došli súdu doplňujúce otázky žalovanej k znaleckému posudku. Dňa 31. marca 2003 došla súdu doplňujúca odpoveď súdneho znalca a vyúčtovanie znalečného. Dňa 3. apríla 2003 súd zaslal doplňujúce odpovede k znaleckému posudku účastníkom konania na vyjadrenie. Dňa 30. apríla 2003 došlo súdu vyjadrenie žalobkyne k znaleckému posudku. Dňa 2. septembra 2003 došla súdu urgencia súdneho znalca ohľadom vyúčtovania znalečného. Dňa 18. septembra 2003 došlo súdu vyjadrenie žalovanej k znaleckému posudku, súčasne položila súdnemu znalcovi ďalšie doplňujúce otázky. Dňa 28. júna 2004 súd vydal uznesenie o priznaní znalečného súdnemu znalcovi. Dňa 28. júla 2004 súd písomne požiadal súdneho znalca, aby zodpovedal doplňujúce otázky, ktoré mu položila žalovaná. Po uvedenom dátume nebol vo veci urobený žiaden úkon.“

Podaním doručeným ústavnému súdu 8. septembra 2004 sa právny zástupca sťažovateľky vyjadril k stanovisku krajského súdu takto:

„.... po preštudovaní obsahu oboch vyjadrení k predmetnej sťažnosti uvádzam, že vzhľadom na fakt, že detaily o priebehu súdneho sporu a ostatné pre konanie významné okolnosti sú v nich popisované objektívne a v zhode s našimi údajmi, v zásade nemám k nim pripomienky. Za výnimku z tohto stanoviska však treba považovať môj nesúhlas s tvrdením, že k zbytočným prieťahom došlo aj vinou žalobcu v súvislosti s návrhom na predbežné opatrenie. Žiadny predpis nezakazuje súdu konať vo veci samej paralelne s konaním

o návrhu na vydanie takéhoto opatrenia. Naviac - pokiaľ si všimneme lehoty - prakticky celý rok 2002 sa konalo iba o predbežnom opatrení. Popritom snaha žalobcu aspoň dočasne vyriešiť pomery účastníkov je pri tak dlhotrvajúcom spore prirodzená a to i napriek tomu, že v konečnom dôsledku úspešný nebol.

Napokon na ťarchu súdu treba prirátať jeho celkom zjavné nepochopenie podstatných otázok sporu, dôsledkom čoho je až do dnešných dní až zarážajúca benevolencia v súvislosti s mnohonásobným doplňovaním znaleckých posudkov. Je totiž potrebné vziať do úvahy, že znalecký posudok je tiež iba dôkazom a súd je povinný ho ako taký posudzovať rovnakým spôsobom, ako dôkazy iné. Takto je napríklad celý rok 1999 (prakticky až do polovice roka 2001) poznamenaný alibizmus pripomínajúcim postojom súdu.

Navrhujem preto, aby Ústavný súd vydal nález v rozsahu, ako bolo uvedené v sťažnosti a priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za tri úkony.“

Prehľad úkonov krajského súdu uvedený v písomnom vyjadrení k sťažnosti sa zhoduje so zisteniami ústavného súdu po oboznámení sa s obsahom súvisiaceho spisového materiálu. Pri posúdení, či došlo k zbytočným priesťahom v konaní, však ústavný súd prihliadol na celý obsah predloženého spisu a bral do úvahy všetky relevantné skutočnosti, ktoré z neho vyplývali.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (I. ÚS 76/03, II. ÚS 157/02). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP druhej vety povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje

tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

1. Ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že v predmetnom konaní sťažovateľka uplatňuje nárok na zaplatenie pohľadávky 11 511 863 Sk s prísl. z titulu náhrady škody z obchodného vzťahu (zmluvy o dielo) proti žalovanej.

Pokiaľ ide o právnu zložitost' veci, ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre konštatoval, že nepovažuje konanie o náhradu škody za právne zložité (napr. II. ÚS 18/98, II. ÚS 74/02) aj vzhľadom na to, že takéto konanie tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej agendy prvostupňových súdov. Aplikáciu právnej úpravy náhrady škody a ušlého zisku obsiahnutej v ustanoveniach zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov v predmetnom konaní nepovažuje ústavný súd za natoľko komplikovanú a náročnú, aby mohla negatívne ovplyvniť priebeh doterajšieho konania. Preto s tvrdením krajského súdu, že ide o právne komplikovanú vec, sa ústavný súd nezhoduje.

Ústavný súd však pripúšťa skutkovú zložitost' veci, na ktorú taktiež poukázal krajský súd vo vyjadrení k sťažnosti.

Preto ústavný súd zohľadnil, že v konaní bolo potrebné vykonať znalecké dokazovanie, ako aj to, že na vypracovanie znaleckého posudku bolo nutné pribrať konzultantov, čo ovplyvnilo celkovú dĺžku konania.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky ako účastníčky konania, ústavný súd zistil, že z deviatich nariadených pojednávaní sa sťažovateľka osobne, prípadne zastúpená právny zástupcom zúčastnila na ôsmich a svoju neúčast' na jednom pojednávaní ospravedlnila. Prvé pojednávanie vo veci sťažovateľka žiadala odročiť z dôvodu oboznámenia sa s vyjadrením žalovanej, ktoré jej bolo predložené na pojednávaní, a z dôvodu mimosúdneho riešenia sporu. Taktiež súhlasila s návrhom právneho zástupcu žalovanej na odročenie druhého pojednávania z dôvodu neukončeného mimosúdneho riešenia sporu.

Krajský súd vo vyjadrení k sťažnosti poukázal na to, že „sťažovateľka zásadne neprispela k nečinnosti alebo k neefektívnej činnosti súdu“. Ďalej uvádza, že „sťažovateľka zbytočne a neefektívne podala dňa 18. apríla 2002 návrh na vydanie predbežného opatrenia (...). Podanie takéhoto vopred neodôvodneného návrhu prispelo k celkovému spomaleniu súdneho konania (...)“. Ústavný súd s tvrdením predsedu krajského súdu v zásade súhlasí, pretože podanie návrhu sťažovateľky na vydanie predbežného opatrenia bez toho, aby boli splnené procesné podmienky jeho vydania, mohlo negatívne ovplyvniť aj plynulosť konania vo veci samej, čo možno vyvodit' aj z odôvodnenia uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Obo 200/02 z 20. septembra 2002, ktorým potvrdil uznesenie krajského súdu sp. zn. 26 Cb 554/94 zo 17. mája 2002, ktorým bol návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietnutý. V citovanom uznesení najvyšší súd sa okrem iného uvádza: „Na strane navrhovateľa bude potrebné v záujme veci, aby sa obrátil na osobu práva znalú, jej pokynmi sa riadil a tým prispeje k rýchlejšiemu priebehu konania vo veci samej.“

Ústavný súd považuje postup sťažovateľky za aktívny. Súčasne však zistil, že celkovú dobu konania pred krajským súdom ovplyvnili aj procesné úkony sťažovateľky, ktoré vyvolávali potrebu, aby o nich súd rozhodoval (zmena žalobného návrhu z 27. augusta 2001, neodôvodnený návrh na vydanie predbežného opatrenia z 18. apríla 2002). Nutnosť rozhodovania o týchto procesných návrhoch sťažovateľky predlžovala súdne konanie, i keď len v nepatrnej miere.

Ústavný súd pri hodnotení postupu sťažovateľky bral do úvahy, že ako účastníčka konania nesporne má právo na tieto procesné úkony, ktoré urobila. **Za priet'ahy vzniknuté v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania neznáša zodpovednosť oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať ani na vrub štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03).** V súlade s touto judikatúrou preto dobu potrebnú na rozhodnutie o sťažovateľkou uplatnených procesných právach ústavný súd nezapočítal do doby zbytočných priet'ahov v konaní krajského súdu.

V súhrne preto možno správanie sťažovateľky hodnotiť ako súčinnosť, ktoré zásadným spôsobom neprispelo k predĺženiu celkovej doterajšej doby predmetného konania.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom krajského súdu a konštatuje, že krajský súd bol v predmetnej veci nečinný bez existencie zákonnej prekážky podľa § 107 a nasl. OSP v týchto obdobiach:

- od 30. novembra 1994, keď bolo krajskému súdu doručené vyjadrenie žalovanej k žalobe, do 6. mája 1997, keď krajský súd nariadil termín pojednávania na 3. jún 1997 (t. j. takmer 2 a pol roka),

- od 24. júna 1999, keď krajský súd vydal uznesenie o priznaní znalečného, do 28. mája 2001, keď krajský súd nariadil termín pojednávania na 14. jún 2001 (t. j. viac ako 1 rok a 11 mesiacov),

- od 28. septembra 2001, keď účastníkom konania uplynula 30-dňová sudcovská lehota na doručenie otázok pre súdneho znalca, do 24. apríla 2002, keď krajský súd vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za podanie návrhu na vydanie predbežného opatrenia (t. j. takmer 7 mesiacov),

- od 18. septembra 2003, keď bolo krajskému súdu doručené vyjadrenie žalovanej k znaleckému posudku, do 28. júna 2004, keď krajský súd vydal uznesenie o priznaní znalečného súdnemu znalcovi (t. j. viac ako 9 mesiacov).

Takto vymedzené obdobia nečinnosti krajského súdu (okrem jedného obdobia) pripúšťa aj krajský súd, keď vo vyjadrení k sťažnosti píše: *„Z celého rozboru veci, ktorý je výsledkom preskúmaného obsahu sporového spisu a doterajšieho priebehu konania vyplýva, že súd dlhodobo nekonal a to v období od 1. decembra 1994 do 5. mája 1997, ďalej v období od 7. decembra 1999 do 27. mája 2001 a v období od 19. septembra 2003 do 27. júna 2004.“*

Spolu obdobie úplnej nečinnosti predstavuje 5 rokov a 9 mesiacov.

Celková doba predmetného konania je takmer 10 rokov, z toho viac ako polovica času je poznačená absolútnou nečinnosťou krajského súdu.

Obdobie od augusta 2001, keď sa uskutočnilo zatiaľ posledné pojednávanie, je poznačené neefektívnou činnosťou krajského súdu, keď z dôvodu opakovaného nesúhlasu žalovanej so znaleckým posudkom prebiehala viac ako 3 roky korešpondencia medzi krajským súdom, účastníkmi konania a súdnym znalcom. Počas tohto obdobia súdny znalec opakovane odpovedal na doplňujúce otázky žalovanej a dopĺňal znalecký posudok. Sťažovateľka s pôvodným znením znaleckého posudku bez výhrad súhlasila. V súlade s citovanými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku mal krajský súd vyzvať žalovanú, aby sformulovala otázky pre súdneho znalca jasne a zrozumiteľne v jednom podaní, a zároveň určiť primeranú lehotu na ich predloženie. Krajský súd však v rozpore s tým toleroval viacmesačné meškanie žalovanej (4 až 4,5 mesačné) na predloženie otázok pre súdneho znalca.

Žalovaná na zatiaľ poslednom pojednávaní uskutočnenom 28. augusta 2001 nesúhlasila so sumou vyčíslenou sťažovateľkou ako ušlý zisk (10 847 028 Sk). Preto krajský súd toto pojednávanie z dôvodu ustanovenia súdneho znalca „z odboru ekonómie“ odročil na neurčito. Krajský súd však tohto znalca do vydania rozhodnutia ústavného súdu neustanovil, naopak, pokračoval v korešpondencii s pôvodne ustanoveným súdnym znalcom a účastníkmi konania, tak ako to je opísané vyššie.

Ústavný súd zistil, že od 18. mája 2002, keď bol krajskému súdu doručený návrh sťažovateľky na vydanie predbežného opatrenia, do 10. októbra 2002, keď bolo krajskému súdu doručené uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 200/02, (ktorým potvrdil napadnuté prvostupňové uznesenie, ktorým bol návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietnutý), vykonal krajský súd iba úkony súvisiace s rozhodovaním o predbežnom opatrení, prípadne úkony súvisiace s prípravou spisu na predloženie odvolaciemu súdu.

Ďalej ústavný súd zistil, že v pozícii zákonného sudcu sa vo veci vystriedali štyria sudcovia, čo krajský súd vo vyjadrení k sťažnosti označil za jednu z okolností, ktorá ovplyvnila celkovú dĺžku konania. Táto skutočnosť však nemôže ísť na ťarchu sťažovateľky a ani nepredstavuje dôvod zbavenia sa zodpovednosti krajského súdu za vznik zbytočných priesťahov v súdnom konaní (m. m. II. ÚS 80/02).

Vyššie uvedený postup krajského súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu § 100 ods. 1 OSP tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom krajského súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 26 Cb 554/94, došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy krajským súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priesťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. 5 citovaného zákona ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil,

je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 2 000 000 Sk z dôvodov, „že ide o majetkový spor s vysokým predmetom sporu a liknavý postup súdu má veľmi ťaživé následky pre existenciu sťažovateľa. I keď ide o právnickú osobu, vo svojej podstate a najmä dopadoch sa spor a porušenie základného práva týka konkrétnych osôb, na ktoré priamo stav firmy dopadá. V konečnom dôsledku je existencia firmy existenciou konkrétnych ľudí. Psychická záťaž je preto ich záťažou“.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania krajského súdu (ktorá bude v októbri 10 rokov) v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 554/94, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 60 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. T. Š. Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2003, ktorá bola 13 602 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky

Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) vo výške 4 534 Sk a za podanie právneho zástupcu sťažovateľky doručené ústavnému súdu 8. septembra 2004 (vyjadrenie zo 7. septembra 2004) ústavný súd priznal s poukazom na § 16 ods. 2 a 4 vyhlášky odmenu vo výške jednej polovice, t. j. vo výške 2 267 Sk, a k tomu 3 x 136 Sk režijný paušál (§ 19 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej výške 11 748 Sk.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. septembra 2004